

PENYELIDIKAN KUALITATIF

Prosedur, Praktis dan Aplikasi

Buku ini dihasilkan dengan matlamat memberikan pendedahan kepada mahasiswa dan penyelidik tentang proses penyelidikan kualitatif bermula dengan falsafah, diikuti prosedur dan aplikasi penyelidikan kualitatif merentasi pelbagai topik kajian. Buku ini mengandungi 23 bab yang disumbangkan oleh ahli akademik yang mempunyai kepakaran dalam penyelidikan kualitatif. Mahasiswa atau penyelidik yang bakal menggunakan pendekatan kualitatif di harap mampu menggarap dan memahami falsafah dan prosedur kualitatif di lapangan yang disokong dengan 12 contoh sebenar. Gabungan pengetahuan yang bersifat teoretikal dan contoh sebenar di lapangan dijangka dapat meningkatkan lagi kefahaman seterusnya membantu mahasiswa dan penyelidik menjalankan penyelidikan kualitatif mengikut perancangan dengan sistematik.

NORRUZEYATI CHE MOHD NASIR, PhD merupakan Profesor Madya di Pusat Pengajian Psikologi Gunaan, Dasar dan Kerja Sosial (SAPS), Universiti Utara Malaysia (UUM). Anak kelahiran Kelantan mempunyai latar pendidikan dalam Ijazah Sarjana Muda Pengurusan (Polisi dan Sekitaran Sosial), (Universiti Malaysia Terengganu (UMT), Sarjana Kerja Sosial (Universiti Sains Malaysia, USM) dan Ijazah Kedoktoran (Ph.D. Kerja Sosial Koreksional) (Monash University, Australia). Skop penyelidikan dan penerbitan beliau merangkumi Kerja Sosial Koreksional, Kerja Sosial Generalis, Teori dan Model Praktis Kerja Sosial, Intervensi Kerja Sosial, Kerja Sosial dalam Pusat Pemulihan, Kriminologi, Sosiologi Devian, Penyalahgunaan Bahan, Delinkuensi dan Penyelidikan Kualitatif. Beliau merupakan Felo Penyelidik di Asian Research Institute for Corporate Governance (ARICG), UUM serta terlibat dalam Pertubuhan Bukan Kerajaan (NGO) sebagai Timbalan Presiden Pertubuhan Kriminologi dan Koreksional Malaysia (MCCA).

UUM PRESS

Penerbit UUM

Universiti Utara Malaysia

ISBN 978-629-7582-17-7

RM55.00

PENYELIDIKAN KUALITATIF PROSEDUR, PRAKTIS DAN APLIKASI

EDITOR
NORRUZEYATI CHE MOHD NASIR

UUM

PENYELIDIKAN KUALITATIF

Prosedur, Praktis dan Aplikasi

EDITOR

NORRUZEYATI CHE MOHD NASIR

PENYELIDIKAN KUALITATIF

Prosedur, Praktis dan Aplikasi

PENYELIDIKAN KUALITATIF

Prosedur, Praktis dan Aplikasi

EDITOR

NORRUZEYATI CHE MOHD NASIR

PENERBIT UNIVERSITI UTARA MALAYSIA

Sintok • 2023

UUM Press
Universiti Utara Malaysia
06010 UUM Sintok
Kedah Malaysia.

Tel: 04-9284797
Faks: 04-9284792
E-mel: penerbit@uum.edu.my
Laman sesawang: <http://uumpress.edu.my>
Laman sesawang jualan: <http://uumpress.com.my>

© 2023 UUM Press
Cetakan Pertama 2023

Hak cipta terpelihara. Sebarang bahagian dalam buku ini tidak boleh diterbitkan semula, disimpan dalam cara yang boleh digunakan semula, ataupun dipindahkan dengan sebarang bentuk atau dengan sebarang cara, baik dengan cara elektronik, mekanik, penggambaran semula, perakaman dan sebagainya tanpa mendapat izin daripada UUM Press.

UUM Press ialah anggota Majlis Penerbitan Ilmiah Malaysia (MAPIM)
dan Persatuan Penerbit Buku Malaysia (MABOPA).

	Data Pengkatalogan-dalam-Penerbitan
	Perpustakaan Negara Malaysia
	Rekod katalog untuk buku ini boleh didapati dari Perpustakaan Negara Malaysia
	ISBN 978-629-7582-17-7

Kategori: Ilmiah Karya Asli (Karya Suntingan)

Muka taip teks: Adobe Garamond Pro

Editor Naskhah: [Azizan Ismail@Ariffin](mailto:AzizanIsmail@Ariffin)
Penolong Editor: Siti Nur Dina Johary
Pengatur Huruf: Muhammad Hasiff Muner
Pereka Bentuk: Zuraizee Zulkiffi

Dicetak di Malaysia oleh UUM Press

Kandungan

<i>Senarai Penyumbang</i>	<i>ix</i>
<i>Prakata</i>	<i>xv</i>

Pendahuluan	1
<i>Norruzeyati Che Mohd Nasir</i>	

BAHAGIAN A: FALSAFAH DAN PROSEDUR PENYELIDIKAN KUALITATIF

1 Falsafah Penyelidikan Kualitatif	17
<i>Mohd Alif Jasni & Mohd Syafiq Aiman Mat Noor</i>	
2 Kajian Etnografi	44
<i>Habibie Ibrahim</i>	
3 Fenomenologi	59
<i>Azizan Zainuddin</i>	
4 Grounded Theory	75
<i>Ahmad Shukri Abdul Hamid</i>	
5 Kajian Kes	100
<i>Mohammad Nurhafiz Hassim, Mohd Alif Jasni & Nur Nasliza Arina Mohamad Nasir</i>	
6 Kajian Arkib	118
<i>Fuziah Shaffie</i>	
7 Pensampelan	136
<i>Norruzeyati Che Mohd Nasir</i>	
8 Pengumpulan Data	159
<i>Noremy Md. Akhir & Ezarina Zakaria</i>	
9 Analisis Data	187
<i>Nor Ezdianie Omar & Md Aris Safree Md Yasin</i>	
10 Pembinaan Protokol Penyelidikan	210
<i>Subaimi Hj. Abd Samad</i>	

- 11** Etika dalam Penyelidikan 227
Habibie Ibrahim

BAHAGIAN B: APLIKASI PENYELIDIKAN KUALITATIF

- 12** Reka Bentuk Fenomenologi dalam Kajian Pengulangan Jenayah, Pemberhentian dan Integrasi Semula Bekas Banduan 239
Mohd Alif Jasni
- 13** Daya Tahan Ibu Tunggal: Kajian Kes Tunggal 259
Farah Adibah Ibrahim
- 14** Pengaplikasian Penyelidikan Kualitatif dalam Membangunkan Peraturan Pengawalseliaan Pendanaan Awam (*Crowdfunding*) Ekuiti di Malaysia 279
Wan Amir Azlan Wan Haniff
- 15** Faktor Ekologikal Sosial dan Tingkah Laku Seksual Pranikah dalam Kalangan Remaja Perempuan Melayu: Satu Kajian Kes 305
Khairiyah Hj. Md. Shahid & Marni Ghazali
- 16** Keperluan Perkongsian Maklumat Harta Pusaka 319
Safina Mohd Ali
- 17** Nilai Pendidikan Melalui Pembacaan Cerita Rakyat dalam Kalangan Kanak-Kanak: Kajian Teks Himpunan 366 Cerita Rakyat Malaysia 329
Mohd Firdaus Che Yaacob
- 18** Penerimaan Kanak-Kanak Terhadap Program Televisyen Kanak-Kanak di Malaysia 346
Shazleen Mohamed
- 19** Kebolegunaan Modul Pembelajaran Hibrid Penulisan Bahasa Melayu Tingkatan Satu: Aplikasi Kajian Kes 360
Nurul Hija Mazlan

20	Peranan Media dalam Dakwah dan Kehidupan Mualaf: Kajian Etnografi di Sabah, Sarawak dan Brunei	371
	<i>Salinayanti Salim</i>	
21	Analisis Tematik dan Sentimen: Persepsi Warganet Terhadap 1MDB dalam Laman Facebook <i>Free Malaysia Today</i>	390
	<i>Nur Haniz Mohd Nor</i>	
22	Penerokaan Faktor Pelupusan Mangsa Kes Bunuh: Temu Bual bersama Pembunuh Lelaki di Malaysia	414
	<i>Mohammad Rahim Kamaluddin</i>	
23	Pengalaman Emosi Semasa Menunaikan Ibadah Haji di Arab Saudi: Analisis Kajian Diari	433
	<i>Zhooriyati Sehu Mohamad & Intan Hashimah Mohd Hashim</i>	
	<i>Indeks</i>	451

Prakata

Syukur ke hadrat Allah SWT kerana dengan izin-Nya maka terhasillah buku *Penyelidikan Kualitatif: Prosedur, Praktis dan Aplikasi*. Buku ini menggabungkan 23 bab hasil penulisan para pensyarah daripada universiti awam dan swasta di Malaysia yang mempunyai kepakaran dalam penyelidikan kualitatif. Usaha menggabungkan sebilangan pakar penyelidik kualitatif merentasi universiti mungkin sukar dilaksanakan, namun atas semangat kesepakatan, kerjasama dan penggunaan kemudahan teknologi menjadikan proses penghasilan buku ini berjalan dengan lancar. Benarlah kata pepatah, "sakit sama mengaduh, luka sama menyiuik" yang bermaksud sama-sama memikul tanggungjawab, segala susah senang dirasai bersama. Setinggi-tinggi ucapan tahniah dan terima kasih kepada para penulis di atas sumbangan bab masing-masing. Segala idea dan perbincangan yang dimuatkan dalam buku ini sangat bernilai dan penting untuk difahami oleh pembaca serta penyelidik yang menggunakan pendekatan kualitatif atau secara gabungan dengan pendekatan kuantitatif.

Penyelidikan kualitatif sudah lama berkembang sebagai satu reka bentuk penyelidikan yang unggul dalam sains sosial, sains kesihatan dan kemasyarakatan. Disiplin ilmu seperti kejururawatan, komunikasi, sejarah, sains politik, pendidikan, kerja sosial, sosiologi dan perubatan menyumbang kepada perkembangan penyelidikan kualitatif bersandarkan teoretikal atau metodologikal yang berbeza. Kajian berteraskan pendekatan kualitatif dalam mana-mana disiplin bertujuan mengenal pasti, memahami makna, menganalisis proses sosial dan pola tingkah laku manusia. Keunikan dan kelebihan reka bentuk ini ialah penglibatan sendiri penyelidik dalam proses pengumpulan data sama ada secara pemerhatian turut serta, perbincangan kumpulan berfokus, temu bual mendalam atau membuat analisis dokumen, gambar, hasil seni dan bahan arkib. Penyelidikan kualitatif yang

bersifat rekursif membolehkan penyelidik mengubah reka bentuk kajian semasa fasa pengumpulan data. Sesungguhnya, penyelidikan kualitatif mempunyai kekuatan tersendiri dalam memahami dan menjelaskan fenomena sosial.

Buku ini dihasilkan dengan matlamat memberikan pendedahan kepada pembaca dan penyelidik tentang proses penyelidikan kualitatif. Buku ini mengandungi dua bahagian iaitu Bahagian A: Falsafah dan Prosedur Penyelidikan Kualitatif dan Bahagian B: Aplikasi Penyelidikan Kualitatif. Bahagian A melibatkan 11 bab manakala Bahagian B mengandungi 12 bab kesemuanya. Bahagian B merentasi pelbagai topik kajian berdasarkan pengalaman penulis bab dalam menjalankan kajian kualitatif. Para pelajar atau penyelidik yang bakal menggunakan pendekatan kualitatif di harap mampu menggarap dan memahami proses kualitatif di lapangan berdasarkan 12 contoh sebenar. Gabungan pengetahuan yang bersifat teoretikal dan contoh di lapangan dijangka dapat meningkatkan lagi kefahaman seterusnya membantu pelajar dan penyelidik menjalankan penyelidikan mengikut perancangan dengan sistematik. Buku ini sangat signifikan dan wajar dimiliki oleh pelajar atau mahasiswa, penyelidik, ahli akademik dan pihak berkepentingan lain kerana buku ini dihasilkan dengan penuh teliti bagi memenuhi keperluan penyelidikan kualitatif. Kelebihan lain buku ini ialah penggunaan bahasa Melayu sebagai medium penyampaian yang dilihat sangat bertepatan dengan usaha memartabatkan bahasa ibunda sebagai bahasa ilmu. Akhir kalam, saya mengucapkan ribuan terima kasih kepada semua penulis bab, kakitangan di Penerbit UUM yang terlibat secara langsung dan tidak langsung dalam penerbitan buku ini, rakan-rakan sekerja, keluarga dan sahabat handai yang sentiasa menyokong usaha memartabatkan ilmu pengetahuan melalui penulisan buku.

Sekian dan salam hormat.

Norruzeyati Che Mohd Nasir

BAB 20

Peranan Media dalam Dakwah dan Kehidupan Mualaf: Kajian Etnografi di Sabah, Sarawak dan Brunei

Salinayanti Salim

Pengenalan

Objektif kajian ini iaitu mengkaji peranan media sebagai platform dakwah dan dalam kehidupan mualaf. Reka bentuk kajian kualitatif membenarkan penyelidik melakukan kaji selidik yang intensif ke atas suatu fenomena, dengan andaian bahawa kaji selidik ini ialah sebahagian daripada fenomena yang lebih besar (Creswell, Hanson, Plano & Morales, 2007). Kajian ini melibatkan perbandingan antara media tradisional dan media sosial dalam konteks Sabah, Sarawak dan Brunei. Priest (2010) percaya bahawa setiap kajian berkaitan media dan komunikasi memerlukan kaedah yang lebih mendalam, dan tidak hanya berdasarkan representasi angka. Bab ini membincangkan kajian etnografi termasuk jenis etnografi yang diaplikasi dalam kajian ini serta lokasi kajian, populasi, temu bual separa berstruktur, etika kajian, dan kaedah menganalisis data yang diperoleh.

Kajian Etnografi

Etnografi berasal daripada cabang ilmu antropologi, iaitu bidang yang menumpukan kepada kajian mendalam terhadap budaya, gaya hidup, interaksi dan tingkah laku sesuatu komuniti kecil melalui pemerhatian dan interpretasi data yang dikumpul (Denzin & Lincoln, 2011; Reeves, Kuper & Hodges, 2008). Kajian ini bersifat etnografi berdasarkan masa yang diluangkan untuk temu bual dan pemerhatian. Penyelidik meluangkan masa bersama peserta

Indeks

1MDB 390

A

adverse selection 285-286, 290, 297,
300

ahli pascamodenisme 35

akses 55

aksiologi 7, 17, 29

aksiologikal 4

alternatif 36

amalan penyelidikan 22, 39

analisis

data 52

dokumen 106, 109, 180, 184, 244

retrospektif 419

sentimen 391

tema 390

tematik 355

ancaman 259, 393, 433

andaian utama 23

anonimiti 409

anthropologically strange 53

antropologi 44

arkib 118, 120, 394

Negara Malaysia 121

Negara United Kingdom 123

arson 419

B

bahan 128-129

arkib 127, 131

terlarang 419

visual 21

bekas banduan 144

bekerja 122

bentuk emosi 439

bias 29, 143, 164, 171, 181

borang

penyataan maklumat peserta 213

persetujuan peserta 213

budaya 44-45, 47-48, 51

C

cara 32, 36, 59, 69

catatan

deskriptif 212

reflektif 212

cerita rakyat 329

coding 88, 256, 369, 389, 413

constant comparison 88

crowdfunding 279, 302-303

D

dakwah 373

data 55, 59-60, 64, 75

empirik 34

terperinci 53

daya tahan 259

deskriptif 65, 72

dinamik 21, 85, 148, 343, 434

direct observation 112

disiplin 3

antropologi 7

sosiologi 7

dokumen

arkib 131

kerajaan 126, 293

E

ekologikal sosial 315

eksplorasi 9, 49, 101, 136, 384

emosi 433-434

berbentuk spiritual 439

negatif 433, 444

positif 433, 444